

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความสำคัญของการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย

เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชหลักชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย การผลิตหัวมันสำปะหลังและการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ในปี ๒๕๐๔ ประเทศไทยส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศคิดเป็นมูลค่า ๔๔๖ ล้านบาท และมูลค่าจากรส่งออกได้เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ในปี ๒๕๑๖ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้ส่งออกเพิ่มสูงขึ้นถึง ๒,๔๖๗ - ล้านบาท ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศมากเป็นอันดับที่ ๔ รองจากยางพารา ข้าว และข้าวโพด และปรากฏว่ามูลค่าการส่งออกในปี ๒๕๑๖ เพิ่มสูงขึ้นกว่าปี ๒๕๐๔ ถึง ๕ เท่า และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นไปอีก ทั้งนี้เนื่องจากตลาดมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในต่างประเทศก็กำลังให้ความสนใจเกี่ยวกับการค้นคว้าหาทางใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังให้กว้างขวางกว่าเดิมอยู่เรื่อย ๆ

ปัจจุบันมันสำปะหลังนับว่าเป็นแหล่งที่มาแห่งรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเกษตรกรโดยเฉพาะในเขตท้องที่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา - นครราชสีมา ปราจีนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพราะมันสำปะหลังเป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่ต้องการการบำรุงรักษามากนัก มีศัตรูพืชรบกวนน้อย และสามารถหาตลาดจำหน่ายได้สะดวกและขายได้ราคาดี เกษตรกรจึงนิยมปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพกันมาก

หัวมันสำปะหลังที่ผลิตได้จะถูกนำมาแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ - เพื่อจำหน่ายต่อไป ซึ่งในปัจจุบันนี้อุตสาหกรรมการแปรรูปมันสำปะหลังกำลังขยาย-

ตัวอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันกับความต้องการของตลาดที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงทำให้ -
ประชากรมีงานทำมากขึ้นและมีรายได้ดีพอสมควร นับว่าเป็นการช่วยแก้ไขปัญหา -
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศทางหนึ่ง

นอกจากมันสำปะหลังจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและสามารถ
ทำรายได้ให้กับประชากรในเขตท้องที่จังหวัดเหล่านั้นเป็นอย่างดีแล้ว มันสำปะหลัง
ยังมีประโยชน์หลายอย่าง กล่าวคือ ใช้น้ำบริโภคโดยตรงหรือนำไปแปรรูปเป็นแป้งมัน -
สำปะหลัง หรือสาชู เพื่อใช้ในการประกอบอาหาร นอกจากนี้มันสำปะหลังยัง -
สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอีกหลายด้าน เช่น อุตสาหกรรม
น้ำตาลกลูโคส เค้กขหวาน การทำวัตถุเคมีบางอย่าง การทำพลาสติก กาว ผงชูรส
สีผสมอาหาร เป็นต้น ในยุโรปนิยมใช้มันสำปะหลังเป็นส่วนประกอบในการผสมอา -
หารสำหรับเลี้ยงสัตว์ เพราะมันสำปะหลังเป็นพืชที่ให้คาร์โบไฮเดรตสูง และมีรา -
ค่าต่ำกว่าธัญพืชที่ใช้เลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ

แม้ว่าปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจะสูงขึ้นทุกปีก็ตาม การผลิต
และการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังก็ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาผลิตต่อ
ไร่น้อย ปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงเทคนิคการแปรรูปมันสำปะหลังให้เป็นผลิตภัณฑ์ -
ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ยังมีใครรับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้เพราะขาด
การศึกษาในปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา พร้อมทั้งหาข้อแก้
ไขอันอาจจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจึงเกิด
ความสนใจที่จะทำการศึกษารื่องการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยขึ้น -
และหวังว่าผลการศึกษเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ -
ประกอบธุรกิจในด้านนี้ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่องการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาพอสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของโลก เพื่อให้ทราบถึงแหล่งผลิตที่สำคัญและสภาพของตลาดโดยทั่วไป

๒.๒ เพื่อศึกษาถึงการผลิตมันสำปะหลังในประเทศไทย โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งผลิตที่สำคัญ วิธีการผลิตหัวมันสำปะหลัง ต้นทุนการผลิตหัวมันสำปะหลัง การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ต้นทุนการผลิตและต้นทุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

๒.๓ เพื่อศึกษาถึงการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย โดยแบ่งออกเป็น -

๒.๓.๑ การค้าภายในประเทศ ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการค้าของจังหวัดที่สำคัญ ลักษณะของตลาด คนกลาง ช่องทางการจำหน่าย และความเคลื่อนไหวของราคาภายในประเทศ

๒.๓.๒ การค้ากับต่างประเทศ ศึกษาถึงปริมาณและมูลค่าการส่งออกในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลาดต่างประเทศที่สำคัญของไทย ช่องทางการจำหน่ายในต่างประเทศ ระเบียบวิธีการส่งออก

๒.๔ เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการผลิต และการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

๒.๕ เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการวิเคราะห์ภาวะการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในอนาคต

๓. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา

ประโยชน์ของการศึกษาการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาพอสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

๓.๑ เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและผู้สนใจทางค่านนี้ ได้ทราบถึงแหล่งผลิตและตลาดที่สำคัญของโลก

๓.๒ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการผลิตในประเทศไทย ตลอดจนการชี้ให้เห็นถึงปัญหาการผลิต พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ เพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๓ เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะประกอบการค้าในค่านนี้ ให้เข้าใจถึงภาวะการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติในการส่งออก

๓.๔ เสนอผลการวิเคราะห์ปัญหาทางการค้าทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น

๓.๕ เพื่อการวิเคราะห์และคาดคะเนภาวะการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยในอนาคต โดยคาดคะเนปริมาณการส่งออกในระยะ ๕ ปี เพื่อให้ผู้ประกอบการอาจใช้เป็นแนวทางประกอบการวางแผนการผลิตและการตลาดในอนาคต

๓.๖ ใช้เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการผลิต และการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยในระยะต่อไป

๔. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของโลกในบท

ที่ ๒ นั้น จะเป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการณ์โดยทั่วไป -
สำหรับที่จะนำไปประกอบการวิเคราะห์ปัญหาการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยใน -
ภายหลัง

การศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นถึงการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย
โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อใช้เลี้ยง
สัตว์ สำหรับการผลิตและการค้าแป้งมันสำปะหลังนั้น เป็นเพียงการศึกษาประกอบ
เพื่อที่จะทำให้นโยบายสมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น เพราะปัจจุบันปริมาณผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
ไทยที่ส่งออกทั้งหมดประมาณร้อยละ ๕๐ เป็นผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์
ส่วนแป้งมันสำปะหลังมีปริมาณส่งออกเพียงร้อยละ ๑๐ ของปริมาณส่งออกทั้งหมด

เนื่องจากการวิเคราะห์ปัญหาบางอย่างในเรื่องนี้ ถ้าจะให้โดยลึกลับ
ผู้วิเคราะห์ควรจะเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติงานหรือเคยมีประสบการณ์ในค่านี้น่าจะไม่
มากนักน้อย ซึ่งผู้เขียนไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์ในค่านี้นักก่อน จึงทำให้
ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาบางอย่างต้องถูกจำกัดลง การศึกษาเกี่ยวกับ
รายละเอียดและปัญหาต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของอาศัยการค้นคว้าจากหนังสือตำราและ
รายงานต่าง ๆ ประกอบกับการสอบถามผู้ที่กำลังทำงาน หรือเคยมีประสบการณ์ใน
ค่านี้นักก่อน ซึ่งก็ได้ได้รับความร่วมมือและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็น
อย่างดี

อนึ่ง การวิเคราะห์ปัญหาบางอย่างผู้เขียนได้พบอุปสรรคบางประการเกี่ยว
กับการรวบรวมข้อมูลสถิติ กล่าวคือ บางครั้งไม่สามารถหาข้อมูลสถิติได้ ซึ่งเป็น
เพราะไม่เคยมีผู้สนใจเก็บรวบรวมมาก่อน หรือข้อมูลสถิติได้ถูกเก็บรวบรวมไว้นาน
แล้ว ไม่ทันต่อเหตุการณ์ หรือมีไม่เพียงพอ จึงทำให้การวิเคราะห์ปัญหาที่จำเป็น
ต้องใช้ข้อมูลสถิติประกอบไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้การค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
ไทย เป็นการค้ากับต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีนโยบายการเมืองของต่างประเทศ

เทศ และปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ เข้ามามีบทบาทในด้านการค้าอยู่มาก ทำให้การพยากรณ์ภาวะการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยต้องอยู่ในขอบเขตจำกัด

๕. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาสำหรับวิทยานิพนธ์นี้ สามารถจำแนกแหล่งที่มาของข้อมูลออกได้ดังนี้

๕.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ข้าราชการในกระทรวงพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ของสภาหอการค้า ผู้ผลิตรายใหญ่ และผู้ประกอบการส่งออก

๕.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย อันได้แก่รายงานการวิจัยของกระทรวงพาณิชย์ รายงานการวิจัยของกองเศรษฐกิจการเกษตร รายงานของสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย วารสารเศรษฐกิจของธนาคารต่าง ๆ บทความในหนังสือพิมพ์และเอกสารอื่น ๆ ของหน่วยราชการ และเอกชน